

Пашко О. В.

ВОЛОДИМИР СОСЮРА ТА СЕРГІЙ ЄСЕНІН В УКРАЇНСЬКІЙ КРИТИЦІ 1920-х РОКІВ

Стаття є реконструкцією того, що писали про С. Єсеніна та В. Сосюру в українській критиці 1920-х рр. Побудована винятково на історико-літературних фактах, робота унаочнює розмаїття контекстів, у яких відбувалась рецепція С. Єсеніна в Україні та виникали літературні «паралелі».

Ключові слова: Володимир Сосюра, Сергій Єсенін, історико-літературні контексти, імажинізм, самогубство, песимізм.

Хоча характеристика «український Єсенін» видається досить звичною і спроби зіставлення обох поетів здійснювалися не раз, проте фактичний матеріал для таких зіставлень досі не зібрано й не систематизовано. У 1920-ті рр. не з'явилося жодної підсумкової праці, у якій порівнювалася б творчість і навіть ширше – особистості В. Сосюри та С. Єсеніна (принаймні нам не відомо надрукованого дослідження на таку тему) [1]. Та можна сказати напевно, що цю тему обговорювали українські критики, вчені і поети. Отже, наша стаття є певною мірою реконструкцією того, що писали про С. Єсеніна та В. Сосюру в українській критиці 1920-х рр. Ми звузили часові рамки (1921–1928 рр.). Це зумовлено тим, що одна з перших поетичних збірок В. Сосюри виходить друком 1921 р., а з 1929 р. цензура у пресі значно посилюється. Дорогоказом для пошуку рецензій та відгуків у пресі на поетичні збірки В. Сосюри для нас була докладна бібліографія, подана у книзі А. Лейтеса, М. Яшека «Десять років української літератури (1917–1927)» [2; 458–469].

Уже в перших збірках В. Сосюри критики майже одноголосно зазначали вплив «російського імажинізму» на стиль поета. Саме ім'я С. Єсеніна було візитівкою імажинізму в Україні [3], інші видатні російські імажиністи, передусім В. Шершеневич та А. Марієнгоф, згадуються лише епізодично [4; 115], [5; 3].

Харківський поет і критик Микола Уразов у статті «Владимир Сосюра» (1922) зауважував, що українського поета полонила «принадна образність Єсеніна» [6; 93] і що «він – один з тих [...], чий творчість і життя якимось нерозривно переплітаються» [7]. Тарас Франко в рецензії на «Червону зиму» (1922) писав: «Але треба й моді заплатити данину. Важко молодому поетові визволитися з-під переможного впливу нових напрямків. [...] В поезії Сосюри видно вплив імажинізму, напр., “вітер поросям верещить між колінами” [8] або [...] “вітер лащить ся цуцням

до ніг”» [9]. «Може, й оригінально сказано, та ледве чи гарно» [10; 71].

Солідарний із Т. Франком і відомий тогочасний український критик Абрам Лейтес. У статті «Панліризм в українській пролетарській поезії» [11] у «складному асортименті “витончених” образів» він убачав «збудників імажиністського кшталту» [12; 117] та загрозу «для безпосереднього свіжого незайманого світосприйняття пролетаря» [13], типовим представником якого вважає В. Сосюру. Крім того, «сентиментальність» та «примітивність», на думку А. Лейтеса, не є просто визначальними рисами цього «світосприйняття пролетаря». Він стверджує, що «ліричний сентименталізм» притаманий усій українській революційній поезії [14]. Лише наостанок критик визнає, що «формальне питання складне для пролетарської поезії» [15].

Сам В. Сосюра в «Нашому універсалі» (1921), співавтором якого він був, разом із М. Хвильовим та М. Йогансенем негативно оцінював імажинізм, називаючи його «формалістичною школою» [16; 67], яку молоді пролетарські письменники заперечували [17]. Та попри це позірне ідеологічне протистояння «формалістичному» мистецтву, критики 1920-х рр. майже одноголосно зазначають вплив імажинізму на творчість авторів «Універсалу». Про цей парадокс писав наприкінці 1925 р. М. Зеров: «Як відомо, перші кроки харківського кола пролетарських поетів були рішучі. В своєму маніфесті – “Універсал до робітництва і пролетарських митців українських” вони заперечували “всі дотеперешні традиції” і “всілякі формалістичні школи та течії”. Але, кінець кінцем, прагнучи власного стилю, підпали стилістично впливам, найбільше імажиністським» [18; 36]. Щоправда М. Зеров у цій статті характеризував творчість В. Сосюри періоду «Червоної зими» (1922); щодо «Осінніх зір» критик скорегував свою думку: «Його дужий з природи і безпосередній ліризм подолав

надуману на імажиністський лад образів, збагатилися ритми» [19].

Цікаво, що українські критики 1920-х рр. убачали вплив російського імажинізму не тільки на творчість В. Сосюри, а й, скажімо, Т. Осьмачки [20; 154]; М. Хвильового [21; 262]; на поезії О. Слісаренка [22; 151]; водночас О. Слісаренко знаходить імажинізм у Ол. Ведміцького [23]. А М. Йогансен узагалі називав Валеріяна Поліщука «єдиним видатним українським імажиністом» [24].

Дмитро Загул, який у 1924 р. (під псевдонімом Б. Тиверець) надрукував статтю «Спад ліризму в сучасній українській поезії», зазначав, що саме російські імажинізм та футуризм найбільше вплинули на молоду українську поезію: «Новомодні образи – здебільшого чудернацькі, непоетичні навіть, або темні, загадкові, або блідні, анемічні. В епосі вони зайві, для лірики шкідливі. До української лірики вони прийшли з сучасної російської поезії, де їх особливо культивують футуристи та імажиністи» [25; 161]. Автор вважав характерною ознакою української поезії початку 1920-х рр. «надмірну образність» [26]; за його теорією, це ознака того, що сучасна лірика переживає занепад і поступово більш значущими стають проза та епос. «Образи переважають, – зазначає Б. Тиверець, – значить, це не лірика, а імажиністська образотворчість, або панфутуристичне поезомаллярство» [27].

У 1924 р. ідея про вплив імажинізму на ранню творчість В. Сосюри стала настільки загальноприйнятною [28], що увійшла до підручників з української літератури. Дослідити «імажиністські мотиви» В. Сосюри пропонував Ол. Дорошкевич: «Проаналізуйте поезію (В. Сосюри. – О. П.) з боку стилю; у чому тут вплив імажинізму...?» [29; 330] – таке питання виносилося для обговорення на студентських семінарах. У надрукованій у тому самому підручнику статті про творчість В. Сосюри періоду «Червоної зими» (1922) Ол. Дорошкевич писав: «...витончений, вишуканий образ рішуче панує в його ліриці над іншими засобами поезії [...] Часто цей образ набирає рис штучності, надуманості, зраджуючи своє поетичне джерело – теорію російського імажинізму. Але цей безперечний вплив імажиністської поетики Сосюра раз у раз уміє усвідомити, перевести через свій поетичний світогляд, нарешті – пристосувати до українських обставин» [30; 328]. Як приклад Ол. Дорошкевич наводить цитати з вірша В. Сосюри («...вітер лащить ся цуцням до ніг») з посиланням на імажиністський «взірець», – рядки з поеми С. Єсеніна «Преображення» («Преображение»): «Над рощею ошенився / Златим щенком луна» [31]; також критик звертав увагу на подібність між поетичними образами «місяця» в обох поетів. Аналізуючи по-

етичну збірку «Осінні зорі» (1924), Ол. Дорошкевич зазначав, що «поет поволі звільняється від впливу імажинізму, опановує його, одшліфовуючи свої багатобарвні й пишні образи» [32]; образи В. Сосюри поступово позбавляються «штучності» [33]. Аналогічні думки про В. Сосюру, що здолав імажинізм, висловлював Ол. Дорошкевич і в статті, опублікованій 1924 р. у київській газеті «Більшовик» [34]. Проте звільненняється від імажинізму В. Сосюра, конкретизує Ол. Дорошкевич, за деякими винятками – «як ось тут: “місяць осяяні роги встромив у золотого коня”» [35].

У книжці «Українська література. Стислий огляд» (1926, 1928), рекомендованій як навчальний посібник, автор, відомий український вчений, Агапій Шамрай також простежує зв'язки між імажинізмом та ранніми віршами В. Сосюри: «Високохудожні образи, що вражають своєю простотою й безпосередністю спостереження, не завжди вільні від деякого намагання до віртуозності, під впливом, головним чином, імажинізму» [36; 179]. Серед удалих А. Шамрай називає ті самі рядки, що й Ол. Дорошкевич: «Вітер котить бур'ян під ноги, / вітер лащить ся цуцням до ніг»; надуманими вважає образи: «...І спогади тремтять, мов смажене насіння, / Лишають на вустах жадань прозорий глей» (вірш «В осіннім шелесті під галок лопотіння...» зі збірки «Червона зима»).

Тема «імажинізму» В. Сосюри була актуальною й 1926 р. Підсумовуючи свої багатолітні спостереження [37] над творчістю В. Сосюри, М. Доленго [38] у статті 1926 р. писав: «Стиль В. Сосюри, вихований почасти на імажиністських зразках (Єсенін!), насичено образівністю» [39; 190]. 1928 р. й О. Білецький визнає вплив імажинізму на молодого В. Сосюру [40]. 1928 р. дається аналогічне спостереження В. Мисика: «літературна школа його (В. Сосюри. – О. П.) обмежилася тільки неглибокими впливами символізму та імажинізму» [41; 74].

На 1926–1927 рр. припадає період боротьби з «єсенінщиною» [42]. Щоправда і раніше в українській критиці лунали голоси проти «мінорних мотивів» у молодій українській поезії. Однак тоді боротьба з цими тенденціями, зокрема й у В. Сосюри, провадилася під знаком боротьби із «надсонівщиною» [43]. А вже 1927 р. «мінорні мотиви» В. Сосюри критики кваліфікували насамперед як «єсенінщину» та «занепадництво» [44], [45].

Викликом на тлі таких звинувачень стала стаття-передмова М. Хвильового до видання невеликої книжки віршів В. Еллана, що вийшла з друку 1926 р. [46]. Публікація спровокувала жваву полеміку в пресі. Найбільше критиків роздратувала така теза М. Хвильового: «Майже одночасно з Вас. Елланом на далекій півночі загинув

руський поет Сергій Єсенін. Судьба їхня – по суті, судьба однієї людини. Між ними є багато спільного й саме тому, що вони люди зовсім протилежних соціальних полюсів. Але в той час, коли в Єсеніні внутрішню колізію було розв'язано перемогою лірика, в Еллани переміг революціонер. І зовсім не випадково, що “псаломщик” Єсенін повісився, а “бард революції і пролетаріату” за кілька років до своєї фізичної смерті повісив у собі лірика [47; 637–638]. Пролетарська критика дістала нагоду розправитись і з М. Хвильовим, і з С. Єсенінін та водночас вдарити по неокласиках. Зокрема припускалося, що М. Хвильовий начебто розвинув ідеї М. Зерова, що їх неокласик виклав у статті про В. Еллана у грудневному числі часопису «Життя й революція» [48; 83], [49]. Проте ці домисли спотворюють факти. Малоімовірно, що М. Зеров у 1925 р. «в підтексті» своєї статті порівнював Еллана та Єсеніна, як це зробив М. Хвильовий відкрито. По-перше, статтю М. Зеров написав ще до звістки про самогубство С. Єсеніна. По-друге, треба враховувати складне ставлення самого М. Зерова до творчості й особистості С. Єсеніна. Наприклад, у рецензії 1928 р. на книжку Мелетія Кічури «На старті» йдеться про «єсенінську істеріку, безтемпераментне ниття і стилістичну обмеженість» [50].

З часом питання ідеологічного протистояння Єсенінові в українській літературі набуває дедалі більшого значення. У 1927 р. деякі критики висловили думку, що в «мажорі» В. Еллана та в позитивному ореолі відомих постатей класичної української літератури варто шукати альтернативу «мінору» С. Єсеніна. У квітні–травні 1927 р. М. Доленго писав: «Українська тенденція Елланового мажору хоче утворити бадьорий, бойовий пеан, подаючи руку дореволюційній революціонерці Лесі Українці...» [51; 105]. Того-таки 1927 р. Д. Загул закликає: «Беріть приклад з Шевченка, Франка, з України, а не з Єсеніна та інших самогубців» [52]. У цьому контексті стає зрозумілою автопрезентація В. Сосюри – «Я не Єсенін, я Сосюра» («В сумі», 1926); «Я стану таким, як Еллан» («Серце», 1930).

Питання щодо «мінорних» мотивів в українській літературі, впливу на творчість поетів «єсенінщини» обговорювали й у дискусії на тему «Що таке занепадництво в українській літературі?». Я. Савченко у статті «Занепадництво в українській поезії», вміщеній у лютому числі часопису «Життя й революція» (1927), зазначав, що песимістичні настрої деяких єсенінських віршів мають величезний вплив на українських поетів [53; 77]. Серед тих, хто перебуває під впливом «єсенінщини», Я. Савченко назвав В. Сосюру, Дм. Фальківського, Б. Тенету, Гр. Косаченка [54].

Однією із відповідей на дослідження Я. Савченка була стаття В. Державина «Уваги до “марксістської” літературної критики (з приводу книжок Я. Савченка “Поети й белетристи” та “Проти реставрації”»», опублікована в часописі «Вапліте». В. Державин перелічує ті літературні ярлики, якими користується Я. Савченко в боротьбі з поетами, котрі сповідають, на його переконання, неправильну ідеологію: ярлик перший – це «літератори бадьорі» та «похмури»; другий – епігони неокласиків і третій ярлик – звинувачення в «єсенінщині» [55; 175].

Відповідь Я. Савченко дав у третьому номері нового часопису «Гарт» 1928 р. Даючи доволі безпорадні спростування (навіть фрагменти позитивних рецензій на свої книжки), критик зауважує, що «занепадництво» він та В. Державин розуміють по-різному. Якщо для В. Державина це насамперед криза естетична, явище «сутолітературне» [56], «брак елементарної культурності й обмежений світогляд» [57], то для самого Я. Савченка «це явище впливає з соціально-економічних особливостей нашої переходною доби». «Це загальновідома річ... У відповідних постановках пленуму КП(б)У занепадництво також кваліфіковано як явище перш за все – соціальної категорії» [58].

Водночас в українській періодиці з'являлися роботи, в яких обговорювалися питання поетики В. Сосюри та С. Єсеніна. Так, М. Степняк у кількох статтях 1928 р. аналізував поетичні штампи, які зазвичай використовують поети-початківці. «Більшість сучасних українських поетів можна хемічно розкласти на певні відсотки тичинізмів та сосюризмів з невеличкою домішкою Єсеніна або погано перевареного Маяковського» [59; 189]. Щодо порівняльного аналізу творчості В. Сосюри та С. Єсеніна, М. Степняк вважає, що компонент, який поєднує творчість цих поетів, це «співна романсова лірика» [60; 271]. Та «утворити щось нове на цьому шляху, який почався ще в другій половині минулого сторіччя і зовсім нещодавно дав Україні Сосюру, а Росії Єсеніна, – страшенно важко» [61], – робить висновок молодий учений.

1928 р. в новому харківському часописі «Красное слово» опублікували статтю О. Білецького «Владимир Сосюра», у якій він назвав В. Сосюру письменником «з біографією, яка перетворюється на літературний факт; без розуміння цього немає доступу до творів поета, який і творить з установкою на біографічну легенду про себе» [62; 142]. Учений вважав, що джерела творчості В. Сосюри треба шукати у «вуличному романсі» [63; 144, 145], [64]. Також О. Білецький назвав основний мотив, який зближує В. Сосюру та С. Єсеніна: «передчуття ранньої смерті, що чатує...» [65; 148], [66].

Отже, у культурному житті України тема «Сосюра – Єсенін», безумовно, була сформульована й обговорювалася. А оскільки це питання порушували навіть у підручниках з української літератури, то це свідчить про його значущість. Прикметно, що проблемою типологічної подібності обох постатей цікавилися не лише критики-журналісти, а й насамперед поети (М. Зеров, Д. Загул, В. Гадзінський, В. Мисик, М. Доленго), а також учені (Ол. Дорошкевич, А. Шамрай, О. Білецький, М. Степняк та ін.).

Серед аспектів, які визначилися в ході дискусій, найприкметніші такі:

- Єдиний відомий нам виняток – стаття Василя Сокола «Єсенінські мотиви в українській поезії» (Сокол В. Єсенінські мотиви в українській поезії / В. Сокол // Зоря. – 1926. – № 22. – С. 24–26), та через те, що її написано в період боротьби з «єсенінщиною», має багато безпідставних звинувачень.
- Лейтес А. Десять років української літератури (1917–1927). Організаційні та ідеологічні шляхи української радянської літератури / А. Лейтес, М. Яшек. – Х. : ДВУ, 1928. – Т. 1. – 673 с.
- Хоча були й винятки. Наприклад, Б. Якубський в «Антології російської поезії в українських перекладах» (К. : ДВУ, 1925) у вступній статті «Шляхи розвитку російської поезії» писав: «Імажиністи шумували років зо два (1920–1921). 3-поміж них надто цікавими були Марієнгоф, Шершеневич, Кусіков і, певна річ, від усіх найцікавіший Єсенін – може, з них усіх найменше імажиніст» (С. 35).
- Лейтес А. Папліризм в українській поезії / А. Лейтес // Зори грядущего. – 1922. – № 1. – С. 113–120.
- Йогансен М. Рец. // Поліщук В. Ленін. – Х., 1922 // Вісти. – 1922. – № 271. – 1 груд. – С. 3.
- Уразов І. Владимир Сосюра / І. Уразов // Зори грядущего. – 1922. – № 3–4. – С. 91–95. Усі цитати російською мовою подаємо в авторському перекладі.
- Там само. – С. 95.
- Вірш В. Сосюри «Рипнула дверима осінь...» (збірка «Червона зима»).
- Цитуємо поезію В. Сосюри.
- Франко Т. Рец. // Сосюра В. Червона зима : поезії. – Х., 1922. – С. 44 // Шляхи мистецтва. – 1922. – № 1 (3). – С. 71.
- У більшості бібліографічних джерел стаття А. Лейтеса фігурує під заголовком «Папліризм в українській пролетарській поезії». З огляду на її зміст, зрозуміло, що в першій публікації в «Зорях грядущего» наявна помилка і слово «папліризм» треба читати як «панліризм».
- Лейтес А. Папліризм в українській поезії / А. Лейтес // Зори грядущего. – 1922. – № 1. – С. 113–120.
- Там само. – С. 117.
- Там само. – С. 118.
- Там само. – С. 120.
- Лейтес А. Десять років української літератури (1917–1927). Організаційні та ідеологічні шляхи української радянської літератури / А. Лейтес, М. Яшек. – Х. : ДВУ, 1930. – Т. 2. – 755 с.
- У статтях 1920-х рр. знаходимо багато негативних оцінок імажинізму: це «хаотичне накопичення образів, не об'єднаних одною доцільною лінією» (Йогансен М. Конструктивізм, яке мистецтво переходової епохи / М. Йогансен // Шляхи мистецтва. – 1922. – № 2. – С. 36, 37); «інтелігентська неврастенія» (Гадзінський В. В електричний вік (Поєма Миколи Хвильового 1921 р.) / В. Гадзінський // Зори грядущего. – 1922. – № 2. – С. 88–92); «мертва вишуканість імажиністської поетики» (Дорошкевич Ол. Рец. // Сосюра В. Осінні зорі : зб. поезій. – Х. : Книгоспілка, 1924 // Більшовик. – 1924. – № 63 (961). – 18 берез. – С. 6). Навіть незаангажований учений М. Степняк у 1929 р. назвав імажинізм «збоченням» (Степняк М. М. Доленго (Спроба аналізу стилю) / Мирон Степняк // ЧШ. – 1929. – № 3. – Берез. – С. 74–94). Прикметно, що в «Антології російської поезії в українських перекладах» (К. : ДВУ, 1925) немає жодного перекладу творів найвизначніших поетів-імажиністів.
- Зеров М. Володимир Сосюра – лірик та епік / М. Зеров // Життя й революція. – 1925. – № 9. – С. 30–37.
- Зеров М. Українська література в 1923 р. (Закінчення) / М. Зеров // Нова громада. – 1924. – № 18. – 15 лют. – С. 30.
- Тиверець Б. Спад ліризму в сучасній українській поезії / Б. Тиверець // Червоний шлях. – 1924. – № 1–2. – С. 141–166.
- Д-го М. [Доленго М.] Рец. // Лебідь А., Рильський М. За 25 літ : літ. хрестоматія. – К. : Час, 1926. – 427 с. // Червоний шлях. – 1926. – № 11–12. – С. 261, 262.
- Тиверець Б. Спад ліризму в сучасній українській поезії / Б. Тиверець // Червоний шлях. – 1924. – № 1–2. – С. 141–166.
- Слісаренко О. Рец. // Плуг : літ. альманах / за ред. С. Пилипенка. – Зб. 2. – [Х.] : ДВУ, 1926. – 296 с. // Червоний шлях. – 1926. – № 5–6. – С. 262–264.
- Йогансен М. Рец. // Поліщук В. Ленін. – Х., 1922 // Вісти. – 1922. – № 271. – 1 груд. – С. 3.
- Тиверець Б. Спад ліризму в сучасній українській поезії / Б. Тиверець // Червоний шлях. – 1924. – № 1–2. – С. 141–166.
- Там само. – С. 147.
- Там само. – С. 159.
- Про вплив С. Єсеніна на ранню творчість В. Сосюри писав і П. Тичина в щоденнику від 28.01.1922: «Читаю харківчан. Сосюра почав добре, тільки – за Єсеніним» (Тичина П. Збір. тв. : у 12 т. / П. Тичина. – К. : Наук. думка, 1988. – Т. 11–12. – С. 36).
- Дорошкевич Ол. Підручник історії української літератури / Ол. Дорошкевич. – К. : Книгоспілка, 1924. – 432 с.
- Там само. – С. 328.
- Там само.
- Там само. – С. 329.
- Там само.
- Дорошкевич Ол. Рец. // Сосюра В. Осінні зорі : зб. поезій. – Х. : Книгоспілка, 1924. – С. 75 // Більшовик. – 1924. – № 63 (961). – 18 берез. – С. 6.
- Там само.
- Шамрай А. Українська література. Стилий огляд. – 2-ге вид., випр. – 1-ше вид. – 1926 р. / А. Шамрай. – Х. : РУХ, 1928. – 220 с.
- М. Доленго згадував про імажинізм як літературну школу В. Сосюри ще 1924 р.: «Звідкіля виник естетично, а не соціально Сосюра невідомо [...] але спорідненість його з російським модернізмом та імажинізмом відчувається ще

- яскраво» (Доленго М. Жовтнева лірика (Нотатки до історії української революційної лірики) / М. Доленго // Червоний шлях. – 1924. – № 10. – С. 170).
38. Книжку М. Доленго «Володимир Сосюра» (Х. : Література і мистецтво, 1931) в роботі не аналізуємо, тому що в ній майже немає матеріалу щодо питання, яке нас цікавить.
  39. Доленго М. Поет і побут (Деякі міркування про походження поетичних стилів) / М. Доленго // Червоний шлях. – 1926. – № 10. – С. 186–193.
  40. «Словесну вишуканість у ранніх творах, вірогідно, дійсно можна пояснити впливом імажинізму» (с. 145), проте далі, на думку О. Білецького, «вишукані та мудрі слівця залучаються як сурогати рими» (с. 145). «Не вперше сюжет виростає зі словесної комбінації, і не лише в прадавні часи незрозуміле слово породжувало міф» (Белецкий А. И. Владимир Сосюра / А. И. Белецкий // Красное слово. – 1928. – № 5. – С. 141–150).
  41. В[асиль]. М[исик]. В. Сосюра // Сосюра В. Коли зацвітуть акації. – Х. : ДВУ, 1928. – С. 64 // Молодняк. – 1928. – № 11. – С. 75–77.
  42. Киселева Л. А. Восприятие и осмысление творчества Есенина в Украине: начальные этапы рецепции / Л. А. Киселева, О. В. Пашко // Есенин и мировая культура : мат. Международной научной конференции, посвященной 112-й годовщине со дня рождения Сергея Александровича Есенина. – Москва; Константиново; Рязань : Пресса, 2008. – С. 152–173.
  43. Хуторян А. Літературні нотатки (Поезія й проза 10 ч. «Життя й революції») / А. Хуторян // Пролетарська правда. – 1925. – № 286 (1297). – 13 груд. – С. 2, 3.
  44. Полторацький Ол. Рец. // Сосюра В. Юнь : поезії. – Х. : ДВУ; Юнсектор, 1927 // Пролетарська правда. – 1927. – № 90 (1703). – 21 квіт. – С. 5.
  45. Лакиза І. Літературні нотатки (Зауваження до соціальних мотивів поезії українських журналів) / І. Лакиза // Життя й революція. – 1926. – № 8. – С. 45–55.
  46. Попри те, що на обкладинці книжки зазначено дату виходу «1927 р.», вона з'явилася 1926 р. (див.: Шамрай А. Українська література. Стильний огляд / А. Шамрай. – 2-ге вид., випр. – 1-ше вид. – 1926 р. – Х. : РУХ, 1928. – С. 173).
  47. Хвильовий М. Твори : у 2 т. / М. Хвильовий. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 2. – 925 с.
  48. Хвиля А. Блакитний і Чумак / А. Хвиля // Молодняк. – 1927. – № 1. – С. 83, 84.
  49. Коваленко Б. Рец. // Еллан Вас. Поезії. – Х. : ДВУ, 1927 // Молодняк. – 1927. – № 2. – С. 105.
  50. Зеров М. Рец. // Кічура М. На старті: поезії. – Кн. 4. – Спілка революційних письменників «Західня Україна»; К., 1928. – С. 92 // Життя й революція. – 1928. – № 5. – С. 179.
  51. Доленго М. До питання про художню політику ВУСПП'а / М. Доленго // Гарт. 1927. – № 1. – С. 104–110.
  52. Загул Д. «Обрії» та «Віхоли» / Д. Загул // Літ. газета. – 1927. – № 1. – 21 берез. – С. 5.
  53. Савченко Я. Занепадництво в українській поезії / Я. Савченко // Життя й революція. – 1927. – № 2. – С. 160–174. В. Державин покликається на зазначену статтю Я. Савченка в його книжці «Поети і белетристи» (Х. : ДВУ, 1927).
  54. Про «занепадництво» у творчості В. Сосюри писав 1927 р. і Д. Загул: «Вплив Єсеніна одбився дуже шкідливо й на такому оригінальному поетові, як Сосюра. Прикладів не наводжу. Але ж вплив Сосюриноного занепадного настрою минулих років на творчість молодих наших поетів ще шкідливіший. (Д[митро]. З[агул]. Сосюра вчорашній і Сосюра сьогоднішній. Рец. // Сосюра В. Золоті шуліки. – Х., 1927 // Літ. газета. – 1927. – № 6. – С. 3).
  55. Державин В. Уваги з «марксієвської» літературної критики (з приводу книжок Я.Савченка «Поети й белетристи» та «Проти реставрації») / В. Державин // Вапліте. – 1927. – № 5. – С. 174–182.
  56. Там само. – С. 53.
  57. Там само. – С. 54.
  58. Там само. – С. 53.
  59. Степняк М. Рец. // Доленго М. Узьмінь : зб. поезій четверта (1924–1926). – Х. : ДВУ, 1928 // Червоний шлях. – 1928. – № 8. – С. 189–192.
  60. Степняк М. Рец. // Донченко О. Околиці : поезії. – [Х.] : ДВУ, 1928. – 68 с. // Червоний шлях. – 1928. – № 11. – С. 271–273.
  61. Там само. – С. 271.
  62. Белецкий А. И. Владимир Сосюра / А. И. Белецкий // Красное слово. – 1928. – № 5. – С. 141–150.
  63. Там само.
  64. Крім О. Білецького, про це писав В. Мисик: «Писати так (збірка “Коли зацвітуть акації”), це значить орієнтуватися на відсталого читача-провінціала, що й досі ще не пішов далі Грінченка та Надсона. Такі вірші, як “Тебе любив, як вітер небо...” нагадують позовклі сторінки старих російських журналів часів Надсона та Фофанова» (В[асиль]. М[исик]. В. Сосюра (Сосюра В. Коли зацвітуть акації. – Х. : ДВУ, 1928. – С. 64) // Молодняк. – 1928. – № 11. – С. 76).
  65. Белецкий А. И. Владимир Сосюра / А. И. Белецкий // Красное слово. – 1928. – № 5. – С. 141–150.
  66. Схожі ідеї висловлював і В. Мисик: «Поверхова подібність є тільки в трагічних пунктах Сосюриної творчості – сприймання міста і думки про самогубство» (В[асиль]. М[исик]. В. Сосюра (Сосюра В. Коли зацвітуть акації. – Х. : ДВУ, 1928. – С. 64) // Молодняк. – 1928. – № 11. – С. 74).

Oksana Pashko

V. SOSYURA AND S. YESENIN IN UKRAINIAN CRITICISM OF THE 1920S

The article is a construction of what was written about V. Sosyura and S. Yesenin in Ukrainian criticism of the 1920s. The article is based on historical and literary facts only, and makes visible the diversity of contexts, in which Yesenin's reception in Ukraine occurred and literary “parallels” appeared.

Keywords: Volodymyr Sosyura, Sergiy Yesenin, historical literary contexts, imaginarity, suicide, pessimism.